

JUGOSLOVANSKI OBRtnIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja enkrat na mesec, in sicer 10. vsakega meseca, ter stane 8 K, posamezna številka velja 1 K. Inzerati po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Sodna ulica šte. 11.

Vse cenjene naročnike opozarjamo, da nam poravnajo naročnino po poštinih položnicah, ki smo jih priložili zadnji številki našega lista. Kdor bi po pomoti položnice ne prejel, naj nam blagovoli poravnati naročnino po poštini nakaznici. S prihodnjo številko ustavimo list vsem, od katerih ne prejmemo naročnine.

Novi čas.

Že v začetku svetovne vojske so porokovali možje — politiki in socijologi, da pomeni ta vojska — vojsko osvoboditve za posameznika in tudi za vsakovrstne skupine človeške organizacije. Vsekdar so govorili ti možje o zgodovini in njenih zakonih dobro poučeni, da sledi vojski nova doba, doba razvoja novih sil, ki so bile porojene na podlagi življenjskih izkušenj. Toda, kakor mora vsak posameznik preboleti rane, ki mu jih je zadala svetovna vojska v tej ali drugi obliki, preboleti in pretrpeti, tako tudi si morajo odgovoriti na razna vprašanja »nove dobe« organizatorični elementi človeške družbe, kakor družina, šola, cerkev, narod, država — tako tudi posamezne stanovsko-strokovne organizacije. Rečem, vsak del zase, ker edino on sam pozna dobro svojo preteklost, zna, zakaj in kako ga je ranila sedanjost, in edino on sam bo vedel, kako mora v bodočnosti delovati, da mu bo zasigurana lepša eksistenca. Da, trpljenje nosi in skriva v sebi zaklade, toda le za onega, ki se uči in spoznava in po spoznanju deluje. — Mnogi, ki čitajo »Jugoslovanskega obrtnika« in ki jim je ta list stanovsko-strokovno glasilo, so bili in so mogoče še danes v vojski, so bili mogoče v raznih ujetništvih, v Italiji, Rusiji itd. Imeli so priliko spoznavati razne narode, spoznavati njih kulturne, politične, gospodarske, socialne položaje, in so si na podlagi svojega

spoznanja ustvarili sodbo. »Ta narod ubogo, revno živi, delavec tega ali drugega naroda trpi, ker je premalo stanovsko, narodno zaveden, ker je malo ali sploh ni organiziran.« To sodbo so si ustvarili prav gotovo vsi oni, ki so bili v ruskem ali v italijanskem ujetništvu. Kdor je bil na Ruskem, imel je priliko spoznati, da ruski delavec-obrtnik ni poznal do revolucije nobene organizacije. Zato pa, ker tega ni poznal, so ga vsi izrabljali, komur se je zljubilo. To vedo prav dobro vsi naši mizarji, krojači, zidarji, čevljarji, ko so v Rusiji gotovo bolje živeli in si lahko več prihranili, nego v domovini. Ni samo pomanjkljiva organizacija vzrok, da se je ruskemu delavcu-obrtniku slabo godilo, marveč tudi njegova manjša sposobnost za konkurenco. On ni tako izobražen v svoji obrti, kakor obrtniki drugih narodov. — Iz tega spoznanja, ki so ga črpali Slovenci delavci-obrtniki v tem ali drugem ujetništvu, so spoznali tudi svojo dvojno nalogo v svoji jugoslovanski domovini: Zmagujoča sila predvojne dobe in posebno dobe, ki bo sledila tej vojski, je združna misel, je organizacija. Kakor so se slovenski obrtniki zavedali tega že pred vojsko, da le organizacija, stoječa na zdravem principu pravičnosti, zamore zasigurati njih obstoj, tako se morajo posebno danes globoko zavedati te misli in podesetoriti svojo energijo, da si ustvarijo močno, zdravo organizacijo. To je gotovo, da gre oblikovanje vedno višje in višje, in da obrtnik kot samostojen gospodar ne bo mogel več konkurirati s tovarniškim produciranjem teh ali drugih predmetov. To nam govori sicer že predvojni čas v raznih primerih. Tako so n. pr. mizarji, samostojni obrtniki pred vojsko, gospodarsko zelo težko izhajali, ker že niso mogli več uspešno konkurirati z raznimi nemškimi in italijanskimi tvrkami. Da postaja konkurenca od dneva do dneva hujša, je jasno. A eno zlasti pomni, jugoslovanski obrt-

nik: prvo sredstvo do zmagovite konkurence z drugimi naj bo zate vedno dobro, solidno delo. — In še nekaj! Našemu delavcu-obrtniku je treba večje, ne samo strokovne izobrazbe, marveč tudi splošne izobrazbe. Potrebno je, da se naši delavci-obrtniki tako daleč izobrazijo vsestransko, da bodo oni sami organizatorji svojih sil, da bodo oni sami voditelji svojih organizacij, da bodo tudi oni sami skrbeli za svoje glasilo »Jugoslovanski obrtnik«. Ker le takrat je organizacija dobra in zdrava, če ima sama dovoljno življenjskih sil, če ona sama skrbi za vse, kar je njeno, in ni navezana na pomoč od »zunaj«. Samo takrat je organizem zdrav, če vse sam preboli, predela, reformira in ustvarja. Zato je pa treba v prvi vrsti šole, predavanja itd. Obljubljaj se nam »narodno vseučilišče« v Ljubljani, to je zavod, ki je nekako ustvarjen kakor velika reka, ki ima napojiti žejo slovenskega naroda po pojmovanju raznih tokov javnega življenja. To bo studenec, ki bo narod naučil pojmovati prošlost in sedajnost narodovo, ki bo narod politično vzgojil, da ne bo narod — to je 70—90% — v vsaki državi igrača politiki, marveč gospodar politiki, ki bo narodu šele dal možnost, da zamore postati posestnik vseh pravic, ki mu že danes objektivno pripadajo. Ta zavod je za ves narod velike važnosti, da, večje važnosti, kakor »slovensko vseučilišče« — zato se zavedaj zlasti ti, jugoslovanski delavec-obrtnik, in zahtevaj, zahtevaj, pa tudi pomagaj, da se ta za vso slovensko družbo najbolj potreben zavod prejkomogoče otvori. Delavec-obrtnik, zavedaj se vedno, da le takrat, ko se kolikor mogoče izenači prepada, ki loči človeka v dva tabora, v tabor, ki se samo uči in fizično ne dela, in v tabor, ki skoro vse življenje samo dela in ne misli, se ne uči — ko tega prepada v človeški družbi — če je sploh mogoče misliti, da kdaj popolnoma izgine — ne bo, tedaj tudi izgine iz človeške

družbe mnogo zla in mnogo krivice, mnogo sleparstva — tedaj pa bo tudi mogoče govoriti o »narodu«. **Jože Bitežnik.**

OBRTNIKI

Snujte »Obrtne zveze« in zahtevajte pravila pri Obrtnem tajništvu V. L. S. v Ljubljani, Sodna ulica 11.

Našim obrtnikom.

Menim, da mi bilo bolj neorganiziranega stanu kot je bil obrtni stan. Ni pa to veljalo za celo bivšo Avstrijo, kajti Nemci in tudi Čehi so bili tu izjeme. Le za nas Slovence je veljalo to. Če iščemo vzrokov temu, moramo priznati krivdo na dveh straneh. Prva in glavna krivda je bil režim v bivši Avstriji. Ta režim je počasi, a dosledno in precej neopazeno zasledoval cilj, preko nas Slovencev priti na jug in zaslužiti nas Slovence gospodarsko, da se preko nas zgradi most nemškemu narodu do Adrije, in po tej bližnji poti priti v daljni svet. To je bil pravi cilj nemškega naroda. Sredstvo za to pa mi je bila bivša avstrijska vlada, ki je vestno že leta in leta delala na to, da naj ostanemo Slovenci mali poljedelski narod brez vsakega drugega gospodarskega napredka.

Bivša avstrijska vlada je gledala, da se je ves kapital, ki naj bi bil služil za povzdigo in procvit industriji, koncentriral na Dunaju. Vsaka količkar večja in pomembnejša obrt ali industrija v naših pokrajinah, ki je znovega nastala, je morala biti v nemških rokah. Znano se je uganjati vsakovrstne sekature nad ljudmi, ako so pričeli posegati po teh izključno nemških domenah. Ako ni šlo s preganjanjem in zapostavljanjem, so se posluževali podkupovanja, da odvrnejo našega človeka od začetne akcije.

Naši obrtniki in industrijci, kar jih je sploh bilo, so bili popolnoma izključeni od vseh dobav za državo. Naš domač trg pa je bil preplavljen od nemškega izdelka. Glavno, kar je pogoj napredku obrti, je izobrazba. In kako je bivša avstrijska država skrbela mačehovsko za nas, za celi poldrugi milijon Slovencev se ji ni zdelo vredno otvoriti niti ene slovenske realke (izvzemši zadnji čas nekaj malega v Idriji), dočim je za peščico Nemcev bilo povsod dovolj strokovnih šol v naših deželah. In koder so bili naši ljudje primorani pohajati v nemške zavode, se jim je na vse mogoče načine grenil obstanek ter so jih mučili na razne načine. Ni čuda torej, da nam danes v tem pomembnem času tako silno manjka naših domačih tehnikov. In kaj naj

rečem o obrtnih in trgovskih šolah. Dočim so imeli Nemci na izobilje vsakovrstnih šol te vrste, še celo v naših slovenskih pokrajinah, smo se morali žal mi zadovoljiti le s primitivnimi in skromnimi zahtevami in še to smo si morali priboriti po dolgem in ljutem boju. Ni torej čuda, da naš obrtnik ni danes naobražen. Res je, da nas je bivša vlada oblagodarjala z različnimi novimi naredbami in zakoni, ki naj bi navidezno služili kot varstvo in jamstvo za napredek obrti. Kot izvršitelji pa so bili razni oholi nemški uradniki, ki niso imeli niti zmožnosti, niti srca za nas. Zato je pa vsa ta birokratska namena ostajala po zaprašenih miznicah nam neprijaznih uradov. Že spricho tega, kar sem dosedaj navedel, je torej jasno, da je bil teren pri nas zelo ugoden za naseljevanje nemške obrti in industrije v naše kraje, ki se je zelo premišljeno in po načrtu izvajalo in bi se v doglednem času v polni meri izvedlo. Drugi vzrok desorganizacije obrti pa je iskati v nas samih. Po naravi že je Slovincu dana precejšnja agilnost in smisel za podjetnost; četudi smo narod, ki se po veliki večini pečamo s poljedelstvom, se vendar opaža v nas velika smisel do obrti in trgovine. Napaka pa, ki je pri nas in nam nekako prirojena, je neke vrste pohlevnost in komodnost. Iz tega sledi pomanjkanje samozvesti. Vsak hoče le, da bodo že drugi naredili in da se to mora narediti, to je slaba naša stran in to moramo izvleči in ozdraviti. Ustanovili smo že nebroj zadrug. Prišlo je do ustanovitve, a komodnost članov je bila, da je največkrat ostalo vse le na papirju.

Največ obrtnikov je mnenja: jaz sem nepristranski, jaz se s politiko ne pečam, ostanem rajši doma, ker mi ta ali oni da delo, in ne grem nikamor.

Drugi zopet: jaz delam ves dan, potem sem truden, nimam časa priti k seji, k sestanku, saj bodo že drugi naredili, jaz se z vsemi strinjam.

Seveda se dobijo še drugi, ki imajo pač čas posedati po gostilnah mesto da bi se odzvali, kamor jih kliče stanovsko delo. Izgovor, da se obrtnik s politiko in še celo s stanovsko politiko ne sme pečati, je pač ničev. Ako se sam ne pobrigaš za svoj stan, drugi se ne bode zate brigal, kajti drugi stanovi imajo zopet svoje stanovske zadeve in težnje. Ne sme ti biti vseeno, kdo zastopa tvoj interes v raznih političnih zastopih, kot v deželnem ali državnem zboru ali v občinskem svetu in v nebroj drugih korporacijah, kjer se kujejo postave in se marsikdaj in v marsičem odločuje tvoja usoda.

Torej ne ponižuj sam sebe in se ne

vzdržuj skupščin, če te mogoče ta in ta vidi, ako je slučajno tvoj naročnik. Ne boj se, če te mogoče radi tega pusti, — če je tvoj izdelek popoln in soliden in cena primerna, dobiš odjemalcev dovolj. Saj smo vsi stanovi drug na drugega navezani in drug drugemu potrebni. Ne boj se torej za svoj izdelek in ne zapostavi svoje stanovske časti in veljave pred morebitnim trenutnim bojkotom. Nečastno bi bilo svoje prepričanje prodajati.

Potem pa izgovor, da si truden po dnevnem delu. Vsakega obrtnika dolžnost je, da vsaj nekaj časa posveti tudi svojim skupnim stanovskim interesom. Če bode samo doma in v delavnici, se ne bode brigal, kaj se okrog njega godi ali se proti njemu sklepa, bode to slabo zanj.

Izgovor na druge pa tudi ne drži, kajti če bi vsi tako mislili, pridemo v največjo politično otopenost. Če je kedaj potrebno, da se organiziramo, je to gotovo danes najbolj, ko si gradimo domače ognjišče. S podvojeno silo moramo delati, da se naše organizacije izpopolnijo in utrdijo, kajti le v združenosti je moč. Ako bodemo edini in složni, bodemo tudi močni. Upoštevalo se nas bode. Vse naše težnje se nam izpolnijo. Zato pa krepko na delo!

Čas je zlatol

Ivan Ogrin.

Tvornica za zavese.

V Sloveniji in menda v vsej Jugoslaviji ni nobene tvornice za gardine (zavese pri oknih, finih posteljah itd.). Zato je zelo želeli, da se začne emancipirati (oprostati) naša domovina od tujine in da proizvajamo sami blago, kolikor ga rabimo doma, pa tudi za izvoz.

Že nekaj mesecev se pripravlja družba, ki bo izdelovala v Sloveniji raznovrstne zavese (n. pr. vrste Bonne-femme, Stores, Brice-Bise), zavese iz tkanine in lanu in sicer v prvi vrsti bolj cene, potem pa tudi finejše vrste. Tudi bo družba takoj iz početka lahko proizvajala raznovrstne vezenine (štikarije) za damske obleke, perilo itd.

Morebitnim naknadnim interesantom lahko poslužimo z vzorci blaga in risbami. — Surovine bi bile ponajveč angleškega in švicarskega izvora.

Sprva hoče delovati družba v primerljivih najetih prostorih, strojni aparat bo pa gonila elektrika, ki se je rabi za začetek v manjšem slogu le 20 konjskih sil (elektromoz za 14 konjskih sil, drugi za 4 konjske sile in par konjskih sil za luč).

Za obrat je potreba za enkrat 32 oseb in sicer 23 deklet, ki bi se v nekaj tednih privadile svojim strojčkom, s katerimi je

delo precej mehanično; potem je treba risarja za razne vzorce, knjigovodkinjo, manipulantinje, predelavke (boljše) kot učiteljice in nadzornice, posebnega strojnega ključavničarja, ki se razume specialno na te stroje; na čelu obrata pa sta poslovodja, ki skrbijo za točno in nepogrešno proizvodnjo blaga, ter ravnatelj, ki ne obvladuje samo tehnične plati obrata, ampak tudi njegovo trgovsko stran. Poleg tega je še par oseb stranskega pomena zaposlenih v tovarni.

Vse glavno strokovno osebje je pridobljeno ali se ga lahko dobi vsak čas. Tudi stroji so že pripravljeni, da se odpošljejo na odpoklic. Upanje je, da se prične z delom že letošnje jesen.

Za prvo silo je proračunjena glavnica potrebna za investiranje in obratovanje na 150.000 kron. Ta vsota je po večini skupaj. Ker je pa gotovo, da bo podjetje uspevalo, zato vabimo še nove interesente, ki bi radi dobro naložili svoj denar, da se udeležijo podjetja. Pri uredništvu tega lista je na razpolago naslov, kam naj se obrnejo po podrobnejša pojasnila glede vsega (kalkulacije, prostora itd.).

Kot izvozno ozemlje za vse te izdelke pride v prvi vrsti v poštev domača država SHS, potem pa tudi Rumunija, Grška in Rusija. Rajna Avstrija je izvažala velike množine tega blaga v Egipt in v južno Ameriko.

Pri nas imamo doslej še ugodno uvozno carino za surovine. V velikosti, kot je sedaj zasnovana za podjetje, bo pa krila tovarna komaj porabo lastne države, tem bolj, ker bodo porušena srbska mesta potrebovala zelo veliko te robe.

Važno je pa seveda, da začnemo s to, kakor tudi z drugimi obrtmi in industrijami čim prej domačini sami; ako se nam vgnezdijo tujci, nam posname vso smetano in razne golazni se je lažje ubraniti, nego jo odgnati pozneje (trihina, trakulja, bela uš itd.).

Pripomnimo še to, da bo mogoče oddajati polagoma razna dela tudi na dom in se bo lahko delazmožnost podjetja znatno pomnožila, ne da bi bilo treba povečavati prostore. Kmečko ljudstvo, in to pride pri podjetju v prvi vrsti v poštev, bi našlo v zimskih mesecih dobrodošlega in ne pre slabega zaslužka.

Opomba. Ko se dobro vpelje izdelovanje blaga, ki ga misli izdelovati podjetje s prvega počeka, se lahko takoj razširi z novim oddelkom za izdelovanje takozvanih bobinetnih zastorov. Tudi te gardine, ki se izdelujejo na bobinetnih strojih, imajo obširno polje za oddajo. Še pozneje bi se vpeljalo blago, imenovano tilova

aplikacija in tilne tkanine; a za to je že treba apreture in barvanja in zato popolnoma novega projekta.

OBRTNIKI!

Naš list je »Jugoslovanski Obrtnik«. Širite ga med prijatelji in znanci; pridobivajte mu novih naročnikov. Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Sodna ulica 11.

Draginja surovin.

Zelo važna za vsakega obrtnika ali trgovca na drobno je cena raznim surovinam. Ugovor, da le-ta lahko prevale to na svoje odjemalce, ne drži povsem, in to posebno ne danes, kajti, ako so cene le previsoke, si marsikdo premisli, naročevati izdelke, saj jih pa tudi ne more.

V tej dolgi vojni nam je vse pokazalo, da je najboljši regulator za določitev zmernih cen vendar popraševanje po blagu.

Kljub vsem različnim predpisom je vendar bilo in je še dobiti za visoke cene različno blago. Po polomu se je splošno mislilo, da bodo cene raznemu blagu in materialu znatno padle ter da pridejo na dan razne zaloge, ki so si jih neopravičenci nakopičili. Res se je to za nekatere predmete doseglo ter cene polagoma padajo, a pri večini blaga pa se to ni zgodilo, pač pa nasprotno, da so se cene še zvišale. To se da zagovarjati s tem, da se mora blago, ki se ga kupi izven naše države, pač plačati po vsaki ceni.

Nevarno pa je, ker je danes svobodno trgovanje, da se bodo ravno vsled večjega popraševanja po raznem blagu, kakor ga je na razpolago, cene neprimerno dvignile, in to se tudi deloma že dogaja. K temu posebno pripomore še dejstvo, da se je med to dolgoletno vojno vrnilo zelo nerealno trgovanje. Nastalo je cele vrste raznih novih, neopravičenih trgovcev in verižnikov, katerih glavni cilj ni, osnovati realno in ugledno trgovino, ampak v prvi vrsti prav hitro in lahko obogateti.

Res je, da velja vse to le za prehodno dobo, dokler se ne določijo meje, uredi vprašanje valute ter trgovsko razmerje napram drugim državam. Ko se vse to izvede, se bodo sedanje razmere same, po sebi konsolidirale.

Imamo pa tudi stvari, ki jih bomo morali čimprej sami urediti.

Razne proizvode produciramo v državi sami, in med tem tudi najbolj primitivne, ki pa so zelo važni. Vsled svobodnega trgovanja pa se tudi ti produkti smejo prodajati po istih cenah, ki jih kalkuliramo edino na podlagi povpraševanja po blagu. To je nedopustno in krivično, in

tu bode morala poseči vmes država. Prav je, da se naši industrijalci združujejo, a tudi tu bode morala biti meja dana in sicer v tem, da je vsakemu dopustna prista konkurenca. Naša dolžnost bode, da odločno pobijamo vsako združevanje, ki dobiva znake trustov. Med najbolj primitivne industrijske izdelke prištevamo stavbeni material, kot cement, apno, opeka, les itd. Stanovanjska mizerija je tu. Marsikaj je treba popraviti in urediti, kar se je v dolgem vojnem času pokončalo. Tudi stavbenih delavcev je v izobilju, a kdo naj si danes dovoli zidavo pri tej grozni draginji stavbenega materiala. Cene gori navedenih materialov znašajo danes 15 do 20 kratne cene pred vojno. Vprašanje je, ali je to upravičeno. Pridejo namreč v poštev delavske mezd, in če primerjamo te z mezdami pred vojno, so se komaj popetorile. Če se vsled teh razmer torej ne zida, nimajo opraviti tudi druge stavbene obrti, ki jih je prav mnogo in so večinoma s temi deli v zvezi. Pričakujemo, da bode naša tukajšnja vlada, ki je sama tudi zelo tangirana pri tem, napravila red.

Pri tej priliki mi je omeniti, da je bil svoj čas sklep naše vlade, da naj se ustanovljeni prehodnogospodarski urad peča tudi z regulacijo cen, ni mi pa znano, ako se je v tem oziru že kaj storilo.

Ivan Ogrin.

Naša Istra.

Tako se imenuje brošurica, ki jo je spisal Fran Erjavec in izdala Zvezna tiskarna v Ljubljani. Tako je pa tudi ime deželi, ki je s Trstom in Goriško vred vogelni kamen naše nove domovine Jugoslavije in po kateri sega grabežljiva šapa laškega imperijalizma. Ker je Istra ud našega telesa, Istrijan kri naši krvi, zato naj bi vsak slovenski obrtnik prečital toplo in lepo pisano knjižico (stane samo 1 K). Naj podamo iz nje samo par stavkov o istrijski obrti in industriji, ki je pa še ni in ki bo nastala, ako ima pravica v Parizu še količkaj besede. Pod laškim jarmom bi tudi morebitno nastala obrt redila itak le samo Laha in lahona, domačin bi pa galgal, kot je doslej pod kombinirano avstro-lahonsko vlado.

Za obrt najvažnejša surovina je premog. V Istri je odkrit in v obratu samo eden in sicer v Krapnju pri Labinu, ki je pa last tuje trboveljske premogokopne družbe. Njegova kakovost je najboljša, a nakoplje se ga le malo. Silno bogata pa je Istra na boksitu ali bokiniki. Kdor ve, čemu vse se porablja boksit (po

mestu Beaux, izgovori Bo, torej ne »bavksit« od znanega »bav«-a), ta bo znal tudi ceniti ta narodnogospodarski zaklad Istre.

Boksit je kemično aluminijev hidroksid v zmesi z železovim hidroksidom (rja) in s kremenovo ter titanovo kislino v majhni množini. Nahaja se tudi še drugje po svetu. V Ameriki je popolnoma bel ali pa rumen boksit v državah Arkanzas, Georgija, Alabama, rdečkast do rjav boksit pa ima še južna Francija, Koroško, Štajersko (pri Celju) in naša bohinjska dolina.

Iz boksita izdelujejo alundum (korubin), ki ni nič drugega kot raztaljena čista glinica ali aluminijev oksid (Al_2O_3 v kemični pisavi). Pridobivajo ga s pomočjo električnih peči v debelejših in drobnejših zrnih. Prva porabljajo za izdelovanje brusilnih kamenov, kolut in koles, prav fino zrnje pa za leščenje (poliranje).

Tudi krasna kovina aluminij ima svojo mater v bohinji ali boksitu. In uporaba aluminija je silno mnogovrstna in raste od leta do leta. Kako krasno bi se dale naše močne vode uporabiti za izdelovanje aluminija s pomočjo elektrike. Treba je pa mož, ki stvar razumejo, na drugi strani pa malo poguma, da se vpelje pri nas ta lepa industrija in izkoristijo zakladi domače zemlje.

Strojarska obrt.

Ena izmed zelo važnih in cvetočih obrti še pred nedavnim časom je bilo pri nas strojarstvo. Kakor marsikatera izmed obrti, je tudi ta skoro popolnoma podlegla velikemu kapitalu ter modernemu tehničnemu proizvajanju. Naši stari strojarji strojijo le primitivno blago, ki se ponajveč omeji le za kmetske potrebščine. Če kje, se je tu opazilo, kako so v zadnjih 30 letih moderni stroj in novoiznajdena kemična strojila popolnoma onemogočila obratovanje po starem načinu. Da je prišlo do tega, pa je tudi veliko vzroka bilo iskati v tem, da je veliki kapital cele srednje Evrope in Amerike znal monopolizirati to obrt. Prvi so bili tu Angleži, ki so določevali s svojimi avstralskimi in indijskimi surovimi kožami ceno tem izdelkom. Amerikanci so z novoiznajdenimi kemikalijami in stroji dosegli vrhunec. Tudi Francozi in Nemci niso zaostajali. Marsikateri tudi že večji fabrikant je moral podleči tej svetovni konkurenci, da ne govorim o malih, kateri so delali kvečjemu za plačilo raznim trgovcem s kožami in usnjem — seveda za tako plačilo, da je bila njih eksistenca gotovo pred polomom. Ne smemo tudi prezreti, da so imeli, oziroma imajo še pri celi stvari veliko, če ne glavno besedo neizogibni »he-

brejci«. Strojarska obrt v naši državi ni dokaj razvita. Pričakovati je, da se še prav lepo razvije. Da pa bode vsakemu posameznemu malemu strojarju vsaj deloma omogočen napredek, je edino pametno in umestno, da se združijo med seboj, in da tako z združenimi močmi dosežejo to, kar zamore posamezen velik industrijec. Taka skupna centrala bi imela nalog za skupno nakupovanje blaga in strojev, kakor tudi za skupno prodajo ali odjem blaga. Skupni centrali je dana večja možnost, da nastavlja potrebno in dovolj izurjeno osebo, ter ji je lažje dobiti trgovske stike, ki so za to trgovanje potrebni. Mogoče bi v centrali tudi kazalo imeti gotove vrste vsaj dražjih strojev, ki bi služili za skupno uporabo zadržnikov. Čisto gotovo je, da tako združevanje lahko prinese mnogo uspeha. Umestno je orej, da se prizadeti javijo; naša Jugoslovanska obrtna zveza prevzame radevolje sodelovanje pri snovanju te zadržge.

Ivan Ogrin.

Vsem stavbenim in tesarskim mojstrom.

Stavbena zidarska in tesarska obrt je v svetovni vojni največ trpela. Ob času mobilizacije julija 1914 so bile obrti v najlepšem teku. Stavbeni obrtniki so morali pustiti vso v cvetočem teku obratujočo obrt ter hiteti pod orožje ter reševati nemški kapitalizem. Mnogokateri tovariš se ni vrnil več, zopet drugi se je vrnil, a med vojno je njegova obrt propadla, sedaj nima kapitala, nima potrebnih surovin, da bi zopet otvoril poprejšnjo obrt. Stavbeni podjetniki so bili v bivši Avstriji pred vojno zatirani tudi s tem, da so bila vsa večja dela, javne in državne stavbe poverjene le tujcem, Nemcem, in slovenski obrtnik se je moral hvaležnega izkazati, ako je tu ali tam ujel kakšen odpadek, namreč najslabše delo, katerega že Nemci niso marali sprejeti. Pa še huje je bilo med svetovno vojno! Koliko domačih stavbenih obrtnikov bi armada lahko uslužbovala, ker so se gradile številne tovarne, barake in enaka vojaška podjetja — pa tega ni storila. Stavbe so bile poverjene ali židom ali nemškim podjetjem. Vojaška uprava je vpoklicala naše obrtnike v vojaško službo ter jih od tam oddajala na razna podjetja kot takozvane komandirane delavce. Naši obrtniki, kateri bi lahko do tično delo samostojno vršili, so bili kot sužnji pri neopravičenih podjetjih, katera je vojna podpirala tudi s tem, da jim je dala kot zaščito in zaslonbo vojaškega poveljnika, kateri je vojake-sužnje kaznoval brez vsakega vzroka kar najostreje

ter se je z vojaki ravnalo tako kakor z živino.

Otresli smo se verig tisočletnega suženjstva, vrgli smo železne okove v stran, postali smo samostojni, osvojili in osvobodili smo se; vse to pa še ni dovolj; ampak na delo, ker z delom in s trudom bomo dosegli to, kar želimo. Vsi stavbeni obrtniki naj se združijo v »Obrtno zvezo«, brezpotrebno konkurenco obesimo na klin ter začnimo delovati eden za vse in vsi za enega. Predvsem naj stavbeni obrtniki pazijo na to, da se vsi nepoklicani obrtniki takozvani »šušmarji«, odstranijo. »Obrtno zvezo« naj pošilja deputacije pristojnim uradom, da se proti šušmarjem najstrožje postopa, se jih kaznuje z denarno globo, z zaporom itd. Enako naj se postopa proti verižnim trgovcem s stavbenim gradivom. Obrtniki in »Obrtno zvezo« naj pri deželni vladi izposlujejo, da bodo edinole stavbeni obrtniki upravičeni trgovati s stavbenim gradivom, vse druge trgovine naj se zapro in verižniki kaznujejo, ker le edino s tem se bode pospeševala stavbena obrt, v blagor in prid obrtnikom, pa tudi v prid državi.

Vsem stavbenim obrtnikom svetujem, da se takoj zedinijo, konkurenco opustijo, se združijo v »Obrtno zvezo« ter takoj nastavijo enotne cene, posebno o delu, katero se izvršuje v režiji. Predlagam, da bi se držali vsi podjetniki sledečih cen: k skupnemu zaslužku vsem delavcem se še priračuna:

1. 10 % za bolniško blagajno, zavarovalnico proti nezgodam, davek itd.
2. 20 % dobička in čistega dohodka.
3. 18 % za odranje in orodje, pri velikih odrih in opažah za beton primeroma več.

4. Vsakemu stavbenemu gospodarju, kateri kupuje sam gradivo pri verižnikih, se mu zaračuna še 15 % več.

Vsem delavcem naj vsi podjetniki plačujejo enake mezde. Zidarji in tesarji, ki nimajo izučnega pisma, se smatrajo kot dninarji. Vsi stavbeni obrtniki naj gledajo na to, da se pridobi naraščaj, naj uslužbujejo zadostno število učencev, jih izobrazijo v strokovnem znanju in jih pošiljajo v šolo, ker edino dobro vzgojeni in izučeni učenci bodo naša nada, naša bodočnost.

Stavbena obrt, katera je ena najvažnejših, naj ne pozabi svojih vzvišenih dolžnosti. Združite se v »Obrtno zvezo«, delujte vsi za enega, eden za vse, in bliža se Vam najlepša bodočnost in v trdni slogi boste imeli moč, prekoračiti vse jezove, vse mostove, kateri so Vam bili dosedaj ovira k napredku Vašega stanu.

Drag. Korošec, zid. mojste r. Braslovče.

Nekaj o lesni obrti.

Današnji čas se človeku zdi kot prizor pred vojašnico, ko se vadijo vojaki-novinci. Vsak vaditelj ima svoj roj, eden manjšega, drugi večjega, na vse strani se slišijo povelja, se izvajajo obrati in kretnje. Trenutno pride povelje »odmor«, vojaki se pomеšajo in kramljajo med seboj — pa nenkrat zadoni: »Nastop!« — in vsak hiti k svoji četi, pa spet ne vidiš drugega kot urejena krdela in roje. Tak »nastop« vsak k svoji četi nam kliče sedajni čas, čas velike preobrazbe cele družbe, čas silnega boja za obstanek posameznika, a ne le posameznika, marveč celih slojev — boj za obstanek proti naraščajoči sili kapitalizma, boj za boljše stanje kot je danes in kot je bilo v pretekli dobi. Komu pa je hujši in potrebnejši boj nego baš obrtniku — uradnik se je iz vojske vrnil, našel je svojo pisarno, kmet svoje parcele, delavec svoje tovarne, a obrtnik ni dobil surovin, ni več tistih odjemalcev, ni dobiti orodja — čisto nove politične razmere so mnogim vzele njegov trg — treba novega. — Nastop k skupnemu delu v enotno organizacijo pa zlasti kliče čas lesnim obrtnikom, to je vsem onim, ki se pečajo z lesno obrtjo, in onim, ki krošnjarijo lesne izdelke. Prebiral sem ta in ona dela razne statistike lesnih izdelkov. Vse mogoče se navaja, a naša lesna obrt, ki cvete v ribniški, sodaški in velikolaški dolni, se skoro ne omenja. In vendar — vzemite obode, rešeta, žlice, škafe, zobotrebe omenjenim dolinam — stotisoči kron bodo izostali, ljudstvo bo obubožalo in moralo še bolj po svetu. Kako malopomembna prikazen je naš krošnjar, ki ga srečaš tu in tam — in vendar — krošnjarstvo nam uničite, propadla bo polovica ribniške in sodaške doline. In naš propadl! Mi se bojimo! Naše družine so izdelovale obode, vitre, sita smo kupovali, drugi so sestavljali rešeta in drugo, in tretji so šli po svetu, pa kam je vse prišel naš krošnjar! Po celi Nemški Avstriji, Moravski po celi Ogrski, po Istri, po Dalmaciji, po Jugoslaviji, po Srbiji so romale naše krošnje.

Politični preobrat pa nam je namah zaprl vrata v svet. — Nikamor ne moremo, le po Sloveniji. Dvojna nevarnost nam preti. Nekdaj naši sodržavljan v Nemški Avstriji in Ogrski nam bodo ovirali pot v njih ozemlje, stari naši nasprotniki — trgovci z leseno robo — se bodo dvignili proti nam, saj se že čela desetletja moramo boriti proti njim, ki hočejo docela odpraviti našo krošnjarsko obrt. Pa še tretji nasprotnik se oglašja in preži nalik kanji na nas — kapitalizem, ki si hoče po-

tom strojev in večjih podjetij osvojiti podrobno naše izdelovanje raznih lesnih predmetov, organizirati v velikem izvoz našega blaga — in s tem je uničena domača obrt in krošnjarstvo. Malokateremu obrtniku tako grozi taka nevarnost v bližnji bodočnosti kot baš obodarjem, škafarjem in krošnjarjem.

O pravem času smo uvideli vse to, na klic deželnega poslanca K. Škulja smo se zbrali v organizaciji »Zveza lesnih domačih obrtnikov«. Začeli smo delo, da naša država prizna pomen in korist krošnjarstva, isto ohrani in brani; delo za dovoljenje potovanja v Nemško Avstrijo, kar se je deloma že posrečilo; da nam v trgovskih pogodbah z Nemško Avstrijo, Ogrsko in Italijo pridobi pravice, ki smo jih imeli doslej. Obenem vršimo veliko delo, v agrarni reformi priboriti upoštevanje malemu lesnemu obrtniku, da mu bo država priznala prednost pred lesnim trgovcem, ki danes dobiva po 50 — 80 K kub. meter smrekovega lesa, dočim ga ubogi obodar, škafar, izdelovalec šintelnov, žličar plačuje po 150 K (primeri dnevno novico iz velikolaškega okraja). To so velike naloge, ki jih organizacija že vrši, a da jih v polno korist izvrši, treba, da nastopijo v vrsto vsi, ki jim danes gre za zaslužek, za obstanek, ki se danes morajo brezobzirno boriti za to, ali ostanejo še samostojni obrtniki, ali pa že jutri postanejo odvisni delavci mogočnih kapitalistov. Nastopiti moramo vsi, da pokažemo javnosti in državi, v kaki nevarnosti da smo; pa komur je na tem, da se ne umori stara, lepa, danes cvetoča domača lesna obrt posebno v ribniškem in velikolaškem okraju, nas bo podpiral. Precej nas je zbranih, a nismo še vsi! Kako pomembna pa je za ves, posebno kočevski okraj, imenovana obrt, naj pove statistika, ki jo prihodnjič objavimo, ki ni še popolna, a mnogo pove. Zvežimo se skupaj za skupno korist, potem pa z Obrtno zvezo, in naše krdelo bo veliko in ugledno in nas ne bo strah. **Ribničan.**

Socijalizacija obrtnih podjetij.

Želeti je gotovo, da so podjetja, ki služijo splošnosti, tudi last splošnosti (občine, dežele, države). Seveda mora pa biti tudi njihova uprava taka, da bodo delala občinstvu, ki jih vzdržuje, s svojim uspehom veselje, ne pa nevolje z vedno pasivnostjo. In vendar se slednje le premalo dogaja. Tako poroča prof. L. Cohn iz Kraljevca (Königsberg) na Nemškem:

Naše mesto ima svojo plinarno. To jo torej popolnoma socijaliziran zavod. Četudi ima pa mesto monopol za plin, vendar že pred vojsko ni plinarna posebno sijajno izhajala. Medtem je mesto orjaško povišalo plinove cene, in cene za koks, ki nas čakajo, bodo vzbujale vseobčno čudenje; vzrok vsemu pa je neizmerno zvišanje premogovih cen, ki jih je povzročilo teženje rudarjev po socijalizaciji, tako grozno zvišanje, da ga človeška zgodovina enakega ne pozna.

Mesto ima pa tudi lastno elektrarno; mnogo let je moralo zanjo doplačevati veliko denarja, ki ga je dajalo seveda meščanstvo s svojimi davki in dokladami. Pred kakimi 10 leti pa je dalo mesto elektrarno v najem in je dobilo vsako leto, tudi med vojno, nad milijon najemnine. Pri tem pa elektrarna, ki je bila v zasebnem obratu, torej razsocijalizirana, ni zvišala cen za električno luč in za pogon cestne železnice niti približno tako visoko, kot je storila socijalizirana plinarna s svojim plinom in koksom. Jasno je torej, kateri način obratovanja je v tem slučaju za meščanstvo boljši.

Ko govore socijalisti o socijalizaciji tvornic in drugih podjetij, prav nič ne mislijo na to, odkod dobiti denar za socijalizirana podjetja. In vendar utegne postati ravno to vprašanje izmed najtežjih točk cele socijalizacije. Pogledimo v Kraljevec.

Plinarna je zahtevala že pred enim letom 11 milijonov mark novega denarja, da bi mogla biti tudi v bližnji bodočnosti popolnoma zmožna za obratovanje. Vojska je onemogočila dobavo te vsote. Danes potrebuje gotovo že 20 milijonov v isti namen. Kje naj vzame mesto denar? Že sedanjí višeci dolg je tako velik, da bi bilo mesto veselo, ko bi ga moglo spremeniti v posojilo na dolgoletne obroke, in zdaj naj preskrbi samo za eno izmed svojih podjetij še novih 20 milijonov! Tudi elektrarna je potrebovala, ko so jo dali v najem, 3 milijone za nove investicije. A to svoto, kakor tudi vse pozneje potrebne, je preskrbela zasebna družba, ki je vzela elektrarno v najem. Za vse te velike vsote bi bil sicer mestni dolg danes višji.

Iz tega stališča je naravnost neumljivo, odkod naj dobi država, ako se bo socijaliziralo po nameravanem načrtu, vsote, ki jih bo treba. Ako uboga plinarna že potrebuje 20 milijonov, koliko milijard bo pa potem treba, samo za premogovnike in plavže? In država je že sedaj čisto blizu bankrota. Kako malo je pač ljudi, ki se jim nekoliko sanja, kaj da je milijarda. Pruske državne železnice, torej socijali-

ziran obrat, so delovale lansko leto z izgubo dveh milijard. Ker je oddaljeno solnce od nas 150 milijonov kilometrov, pomeni omenjeni železniški deficit za pruske davkoplačevalce veselo novico, da morajo, če hočejo samo ta dolg spraviti s sveta, položiti na vsak kilometer od zemlje do solnca po 13 mark. —

Kako bi se nam godilo pri zavodih, ki bi pri njih odločevali sociji, nam prav jasno kaže v malem slogu »Vojna zveza« v Ljubljani. To je bila vladna gospodarska organizacija in za njenega predsednika je bil izvoljen s pritrdilom in pomočjo tudi naših krščansko-socialnih ljudi načelnik socialistov, Kristan. Vojna zveza ni bila kaka socialno-demokratska ustanova, ampak splošna ljudska naprava, ki bi morala vsem strankam služiti enako. A ni ravnala pravično, protežirala je v prvi vrsti le svoje strankarje. Zastonj so bile pritožbe. Zastonj je predsednik krščansko-socialne konsumne organizacije, Al. Kocmur, zahteval dne 14. aprila na občnem zboru pojasnila, kam da so šli trije vagoni sladkorja, ki jih je dobila Vojna zveza čez svoj kontingent, ne da bi bili naši ljudje od tega kaj dobili. Vprašal je, kam je šlo devet zabojev vžigalic, ki jih delavstvo kršč.-družabnega mišljenja ni bilo deležno itd. Nekaj nelepah dejanj je bilo sicer odkritih, nekaj vojnih zaupnikov zaprtih, načelnik socialne demokracije, ki je predsedoval tem zaupnikom, pa si ne šteje v dolžnost, stvar pojasniti. (Glej »Naša Moč«, krasna jubilejna številka.)

Po takih skušnjah si lahko mislimo, kam bi dovedla človeško družbo socializacija v količkaj obširnejšem slogu, posebno če bi imeli glavne vloge v rokah socialni demokratje sami. Z Dunaja, kjer tudi vlada socialni demokrat, nam poroča »Večerni list« od 23. junija, da so vsi mestni obrati pasivni in da znaša primanjkljaj občine 403 milijone.

Vprašanja in odgovori.

Zadrugi rokodelskih in sorodnih obrtov v Ž.

Vprašanje: Dovolite, da se obračamo do Vas pismo, ker Vas osebno nismo dobili doma, ko smo se zglasili radi informacij pri Vas. Mi smo v položaju, kateri sicer že dolgo obstoja, vendar pa je sedaj kategorično poslabšan. Temu vzrok pa je tudi, da smo tako oddaljeni od železnice. Ko smo pred 14 leti ustanovili Obrtno zadrugo vseh obrtnikov v Ž., a so nam jo hoteli žagarji in mlinarji udušiti iz političnih ozirih. Isto smo letos zopet obnovili s spremenjenimi pravili, da so žagarji in mlinarji, ki nimajo svojega obrtnega dovoljenja na podlagi učnega izpričevala, od zadruge izvezeti. Sedaj se opaža med člani

zanimanje za zadrugo, toda ni nič podlage za skupno delo. Obrnili smo se za čevljarstvo delo na socialno skrbstvo, dobili smo odgovor, naj se kdo osebno zglasi. Nato sta se zglasila dva, pa nista mogla ničesar opraviti, ker po takih pogojih ni mogoče dela prevzeti. Tudi smo poizvedovali za kako orodje ali stroje iz demobilizacijskega materiala, pa so nam svetovali, naj bi mizarji vozove za popravo nakupili in jih potem kmetom prodajali. Koliko je to podobno, je znano. Tako, da se za sedaj ne vemo kam obrniti za nadaljnje posredovanje, pri nas je pa v prvi vrsti čevljarstvo in mizarstvo obrt najbolj zastopana, ker je dosti lesa in usnjarjev. Zato bi se ustanovil v okviru zadruge čevljarški in stavbinski odssek, da bi koristil v to spadajočih obrtov pospeševal in posredoval, da bi nam bilo mogoče tudi zunanjih odjemalcev pridobiti. Urad za pospeševanje obrtov nam svetuje pristopiti k Obrtni centrali za obnove vitev po vojni poškodovanih krajev. Kako sodite Vi o tem? Kako naj bi prišli do kredita pri kakem denarnem zavodu, tega še ne vemo: manjka nam teorije in spretnega vodstva. Še pred 25 leti je bila tukaj železna obrt. Izdelovali so se po večini kovani žebelji, kar je sedaj popolnoma prenehalo. Tukaj je še mnogo ljudi, starih žebeljarjev, brez služke. Otroci pa nimajo zanimanja, da bi se izučili obrtov. Kraj je samo za industrijo in obrt pripraven, ker za poljedelstvo ni ugodna lega. Je tudi dosti vodnih moči, samo izkoristiti jih je treba. Zato je nujno potrebno, da bi se zopet kakšna industrija v večjem obsegu ustanovila. Nekaj se govori sedaj o tem, pa ni še nič gotovega. Pred vojno so tudi ženske z izdelovanjem čipk nekaj zaslužile, sedaj je pa ta stroka čisto odpovala in morajo zato delo in zaslužek drugod iskati.

Prosim torej, da bi nam pomagali, ako ne drugače, vsaj z dobrim svetom, kam se naj v naši zadevi obrnemo.

Odgovor: Ker vladajo enake razmere marsikje širom domovine, se nam zdi primerno, da na vašo prošnjo javno v našem listu odgovorimo.

Gospodarsko blagostanje v vaši dolini je odvisno od več faktorjev ter jih bo mogoče le polagoma izboljšati. Dolgoletna misel in želja, da se izpelje po vaši dolini železnica, se za enkrat ne more uresničiti, kajti v Jugoslaviji bo treba izpeljati nebroj železnic, poleg teh pa bo še neizmerno drugih potreb v naši mladi državi.

Z izpeljavo železnice po vaši dolini bi se marsikaj v gospodarskem oziru izboljšalo. Kar se kmetijskega blagostanja tiče, bo pri vas z ozirom na nov položaj naše države priporočati, da se obrne vsa pozornost na živinorejo, katero ste že dosedaj precej gojili.

Ni izključeno tudi, da se vaš stari rudnik železne rude nanovo ne preišče. Izkoriščanje železnih rudnikov se danes izplača le tam, kjer da ruda več odstotkov, to je vsaj 40%. Po dosedanjih preskušnjah pa vaš opuščeni rudnik tega ni izkazoval. Glede obrti pravite, da pride pri vas v poštev posebno lesna obrt ter usnjarstvo. To nam je znano; res je tudi, da so dani

vsii pogoji, ki jih je potreba, za uspešno obratovanje gori navedenih strok industrije. Za pričetek teh obrti pa je potreben kapital in strokovno znanje.

Teh dveh faktorjev je potreba za vsako uspešno obratovanje.

Tretjega faktorja, odjemalca izdelkov, ki je sicer tudi važen, tega iz ozira na naš položaj v Jugoslaviji ne smatramo več kot važen, kajti pomanjkanje vsakovrstnih izdelkov, ki jih je dolgoletna vojska popolnoma izčrpala, porušenje in pokončanje v tej vojski ter pozneje ugodna lega naše države, to nam jamči, da bo še dolgo, dolgo dovolj odjemalcev.

Pri nas je zelo ugoden teren za obratovanje, a dotični industrijec bi moral imeti kapital ter strokovno in komercialno znanje. Vi, kakor trdite, vsega tega nimate. Da nimate znanja, tega seveda niste sami krivi, pač pa je kriva bivša razsula avstrijska država, ki nam vsega tega kot narodu-podložniku ni nudila. Te vrzeli naša mlada država čez noč ne more izpopolniti, vendar pa se je tega z vso vnetost lotila. Pripravlja se reorganizacija in izpopolnitev vsega obrtnega šolstva. Ker pa bo treba za to ogromnega števila duševnih pomočnikov inženirjev in drugih, ustanovilo se bo vseučilišče. Provizorno je tehnična fakulteta že otvorena. Tako si polagoma vzgojimo potrebnih voditeljev, da nam bo potem možno izkoristiti naravne zaklade v naši lepi in svoobodni domovini. Vse to se bo polagoma izvajalo ter se marsikaj od blizu niti ne bo opazilo.

Vi pa pravite, da nimate kapitala in ne znanja, in vendar bi se dalo tudi za vas nekaj izboljšati in ustvariti. Česar posameznik ne more napraviti, se da združeno. Vsak izmed vas ima poleg pridnih rok vendar tudi malo premoženja, nekaj v obrtni in napravni glavnici, mogoče nekateri tudi na malih posestvih. Napravite si zadrugo kake lesne trgovine ali tudi strojarske ali čevljarke stroke. Napravite to na delnice, premožnejši naj jih podpišejo več, drugi manj; tako spravite nekaj kapitala skupaj. Na ta kapital pa se dobi tudi nekaj posojila. Tako imate že nekaj kapitala. Potem je treba skrbeti za moderno skupno obratovališče. Mogoče ima že kdo od zadržnikov kako vodno silo, ali pa se to kupi. Postavite si razne stroje, ki so danes pri vsakem uspešnem obratovanju neobhodno potrebni. Nakupite si potrebne surovine, in začetek je tu. V takih skupnih delavnicah delate lahko skupaj, ali pa samo tam na stroj izdelate, drugo pa doma vsak zase skonača. Napravite nato nekaj reklame, da svet za vas zve, in odjemalcev bo dovolj. Nekoliko strokovnega znanja se pri marsikaterem obrtniku tudi dobi, pošljite pa vaše mlade sinove v svet, v šolo, in tako si kmalu pridobite potrebnega znanja. Uvažujte pa pri zadrugi tudi to, da te uspešno obstojajo le, če je sebičnost posameznika izključena, če vlada lepo razumevanje med seboj. To bi bila glavna navodila. Pri uresničenju vam bo šel na roko Obrtno-pospeševalni urad v Ljubljani in državna obrtna šola v Ljubljani, glede kakih strojev in orodja Gospo-

darska komisija za stvarno demobilizacijo, gled naročil Obrtna centrala v Ljubljani, glede kapitala Obrtna kreditna zadruga v Ljubljani, glede drugih nasvetov pa vam je na razpolago naša Jugoslovanska obrtna zveza.

Vprašanje. G. K., tkalec v L. Nekdaj bila tkalska obrt na kmetih zelo udomaćena. Preprosto ljudstvo si je izdelovalo obleko iz domačega platna. V letih pred svetovno vojsko je ta obrt skoro popolnoma prenehala, ker se je blago dobivalo veliko ceneje iz tovarn. Kmetje so ponehali sejati lan in konoplje in kmečka dekleta so rajši pletle nogavice in čipke, kakor da bi se učile presti. Ko je s svetovno vojsko cena manufakturnemu blagu zelo poskočila in ga sploh dobiti ni bilo mogoče, so se naši kmetovalci zopet poprijeli domačega pridelovanja blaga. Tudi jaz sem se v tem času s posebno pozornostjo poprijel tkalske obrti, a sedaj imam pomisleke, da naša obrt ne bo uspevala, ker bo zopet dosti različnega blaga in poceni, kakor hitro bodo meje naše države odprte. Svojo obrt bi rad razširil in dobil kaj pomagačev, a me skrbi, kako bo s to obrtjo v prihodnosti. Prosim pojasnila v Vašem listu.

Odgovor. Gotovo je, da bodo tkalski izdelki še nekaj let precej upoštovani in da bo po njih mnogo povpraševanja. Računati moramo s tem, da v lastni državi nimamo tovarn za izdelovanje tkanin in manufakturnega blaga. Surovine za to industrijo bodo nekaj let zaradi visoke carine, katero nameravajo vpeljati vse države, gotovo še zelo drage, in razen tega bo v prihodnjih letih prihajalo na trg še zmerom blago slabše kvalitete, slično papirnatim izdelkom zadnjih let. Priporočali bi Vam, da se za svojo obrt prav intenzivno zanimate in ji posvetite vso pozornost. Vaše pismo pa smo izročili enemu naših strokovnjakov-sotrudnikov, da stvar nekoliko preštudira in nam napiše članek za naš list. Hvaležni smo Vam, da ste nas na to reč opozorili.

Razno.

Tečaj za učitelje na obrtnih nadaljevalnih šolah. Na državni obrtni šoli v Ljubljani se bo vršil od 18. avgusta do 6. septembra t. l. strokovni tečaj za izobrazbo učiteljev obrtno-trgovskih predmetov na obrtnih nadaljevalnih šolah. Prošnje za sprejem je poslati do 7. julija t. l. na ravnateljstvo. Glede bližnjih podatkov se opozarja na razglas v uradnem listu deželne vlade za Slovenijo, štev. 104, z dne 11. junija.

Ustanovitev »Obrtne zveze« v Trzinu. V nedeljo, dne 28. junija t. l., se je vršil ustanovni občni zbor naše zveze. Zborovanje je otvoril g. Ivan Ogrin, stavbenik iz Ljubljane, in je v svojem govoru z vznesenimi besedami obširno in jedrnat pojasnil namen novoustanovljene »Obrtne zveze«. Vzpodbujal je zbrane obrtnike k vztrajnemu združevanju. Za vso skrb in trud g. I. Ogrinu bodi na tem mestu izrečena najlepša zahvala. Nato je povzel besedo

g. Alfred Aman, mizarski mojster v Trzinu, ter je podrobno razpravljal o potrebi in pomenu organizacije za obrtniški stan, ki mora biti organiziran, da pride do svojih pravic. Podal je zborovalcem več različnih, zelo važnih nasvetov, z željo, da se vsi obrtniki čimprej združijo v »Obrtni zvezi«, ker le v organizaciji je obstoj in napredek obrtnega stanu zagotovljen. Pristopilo je k novoustanovljeni »Obrtni zvezi« takoj 43 članov, izmed katerih se je izvolil sledeči odbor: Predsednik g. Alfred Aman, mizarski mojster v Trzinu; podpredsednik g. Jože Sitar, mizarski mojster, Križe pri Trzinu; tajnik g. Luka Kurnik, mizarski mojster, Trzin; blagajnik g. Karel Ruech, trgovec in gostilničar, Trzin; odborniki: Koprivnik Leopold, čevljar, mojster, Trzin; Primožič Avgust, mizarski mojster, Trzin; Perčič Peter, kolar, Sebenje; Stritih Anton, tesar, Bistrica; Rotar Ivan, zidarski mojster v Trzinu; Rozman Franc, kovač, Snakovo; Poljanc Franc, čevljar, mojster, Sebenje; Gregorc Peter, čevljar, mojster v Trzinu. Pozivljamo vse one obrtnike, ki še niso organizirani v »Obrtni zvezi«, naj se stanovske dolžnosti zavedajo in svoj pristop čimprej prijavijo. Le v združitvi je moč.

Domžale. Pri nas se je osnovala obrtna zveza za Domžale in bližnjo okolico. Precej uglednih obrtnikov je takoj pristopilo k zvezi. Načelnikom je bil izvoljen g. Karol Horvat; odbornikom pa sledeči gg.: Seršen Ivan, Košak Franc, Kuralt Ivan, Ahčin Franc, Dimic Franc, Končan Franc, Siherl Ivan, Senica Jože, Ravnikar Matija. Novoustanovljeni Obrtni zvezi želimo mnogo uspeha, odboru pa intenzivnega delovanja.

Iz Kranja smo prejeli več dopisov, v katerih se meščani pritožujejo nad previsokimi cenami obrtnih izdelkov in tožijo ondote obrtnike, da zahtevajo nenormalno visoke cene za svoje delo. Ker imamo dosedaj samo enostransko informacijo, se o zadevi ne moremo izjaviti, zato prosimo naše obrtnike v Kranju, da nam to zadevo pojasnijo. Hočemo o stvari poročati tudi v našem listu, zato pa z resnico na dan.

Vse obrtne zadruge opozarjamo, da so sklepi radi obligatorične naročbe »Obrtnega Vestnika« za svoje člane neveljavni, ker niso utemeljeni v nobeni določbi obstoječih obrtnih predpisov in ker pravila naših zadrug takih določb ne poznajo. Naše obrtnike opozarjamo še posebej, da si ne puste naročati lista proti svoji želji. Ako obrtne zadruge tega postopanja takoj ne ukinejo in tozadevnih sklepov ne preklicajo, bomo poskrbeli, da spravimo zadevo pred kompetentni forum.

Nekaj v pojasnilo. Pod tem naslovom je posvetil naš tovariš »Obrtni Vestnik« napad na naš list. Čudno se nam zdi, da naše strankarsko obrtno glasilo »Jugoslovanski Obrtnik« tako vznemirja gospode okoli »Vestnika«. Najboljši odgovor na napad našega nadstrankarskega tovariša so številni naročniki na naš list, ki se množe od dneva do dneva in ki nam z dopisi potrjujejo, da smo ubrali pravo pot. Ako hočejo biti gospodje pri našem tovarišu nad-

strankarski, bi jim svetovali, da se ne spuščajo v politične polemike, ker bodo na ta način vendarle nekoliko prehitro pokazali pravo barvo, o kateri mi nismo nikdar dvomili.

Prepoved kolportaze mladostnim. Deželna vlada za Slovenijo je določila na podstavi § 94 obrtnega reda, da se mladostne osebe pod dovršenim štirinajstim letom ne smejo uporabljati pri razpečevanju tiskovnih proizvodov na javnih prostorih (izvajanje proste kolportaze), ker je to delo zdravju škodljivo in brani izpolnjevanje zakonite šolske obveznosti. Obrtniki, ki zanemarjajo določila te naredbe, se kaznujejo po določenih §§ 133 in 133 a) obrtnega reda.

Izvoz vina v Nemško Avstrijo. Izvoz vina v Nemško Avstrijo je prost, a kljub temu se mora dobiti pri podružnici za promet z inozemstvom v Ljubljani izvoznica. Opomnimo pa, da je plačati izvozno takso, oziroma izvozno carino, ki znaša pri enem vagonu vina okrog 3000 K. Interesenti, posebno iz Štajerske, se opozarjajo na to.

Mizarski pomočnik invalid se sprejme pri g. Francu Brenku, mizarskemu mojstru, Dravljice 10, p. št. Vid nad Ljubljano. Hrana in stanovanje pri mojstru eventualno na razpolago, plača po dogovoru.

Odgovorni urednik: Ivan Ogrin. — Izdajatelj in založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani. — Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon 100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z. n. z.

v Ljubljani, Sodna ulica 11

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopa računov, eskomptira menice itd.

Obrtna centrala v Ljubljani

za obnovitev po vojni poškodovanih krajev, r. z. z. o. z., Sodna ulica 11 sprejema naročila za vsa stavbena in druga opremna dela, posebno naročila za večje naprave, kontorje, šole, zasebna stanovanja itd.

Oddaja pa tudi v večjih množinah razna dela posameznim članom — obrtnikom. V slučaju potrebe nudi tudi potrebno orodje.

Načrte, stroškovnike in druga tehnična mnenja ob poverbi dela, brezplačno.

Delniška glavica: K 30,000.000.—.

Jadranska banka

Podružnica Ljubljana

Centrala:

Trst.

Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Podružnice:

Dubrovnik,

Dunaj,

Kotor,

Metković,

Opatija,

Spljet,

Šibenik,

Zader.

Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predjme na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Ekspozitura:

Kranj.

Prevzema borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Rezerve: nad K 10,000.000.—.

Pohištvo iz upognjenega lesa je trpežno,

Naročila sprejema tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva: **udobno, poceni.****I. BAHOVEC nasl.**

Duplica, p. Kamnik.

Kompletne oprave za hotele, gostilne, restavracije, kavarne, šole, zavode, gledišča, dvorane i. d.

Fine z usnjem tapetane garniture za stanovanja. Založniki in trgovci dobe posebne popuste.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z ome. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vrtljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas.

Lastna zeljarna.

Stavbna pisarna :: IVAN OGRIN

Ljubljana, Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno, po primerno nizkih cenah.

Vsakovrstne slamnike

gg. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča **FRANJO CERAR**, tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

ORODJE

za kovače, ključavničarje, mizarje, inštalaterje, zidarje, tesarje je napredaj pri „Obrtni centrali“ v Ljubljani, Sodna ulica 11. Prijave je pošiljati na ta naslov. Oziralo se bo v prvi vrsti na obrtnike - invalide.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani
Celovška cesta št. 90.